

«Затверджую»

Ректор ДНП «Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького»,
д. мед. н., професор Чемерис О.М.
«13» _____ 2026 р.

**ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ
ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ**

Ковалю Андрія Андрійовича

здобувача ступеня доктора філософії

**«Медико-соціальне обґрунтування моделі оптимізованої моделі скринінгу
колоректального раку»**

за спеціальністю 222 Медицина (галузь знань 22 Охорона здоров'я)

Актуальність теми дисертації. В Україні зберігається низький загальний

рівень показників громадського здоров'я. У цьому контексті колоректальний рак (КРР) посідає одне з провідних місць у структурі захворюваності та смертності, формуючи значний медико-соціальний тягар. Актуальність дослідження посилюється тим, що показники смертності та рівень занедбаності випадків КРР в Україні залишаються суттєво вищими, ніж у країнах Європейського Союзу, що зумовлює значні соціально-економічні втрати. Епідеміологічна ситуація в Україні протягом 2010–2023 років демонструє стійку тенденцію до зростання значущості КРР. Частка злоякісних новоутворень товстої кишки у загальному онкологічному тягарі зросла до 12,24%, що виводить цю нозологію на одне з перших місць серед причин смертності населення. Окрім медичного виміру, проблема має виразний управлінський характер: фрагментарність скринінгу та відсутність цілісного підходу до його організації потребують розробки нових концептуальних засад для стратегічного планування профілактичних заходів. Відсутність єдиної цифрової архітектури та чітких маршрутів пацієнта призводить до того, що рівень виявлення КРР на ранніх (I–II) стадіях неухильно знижується. Це свідчить про неефективність традиційного опортуністичного скринінгу та диктує потребу в науковому обґрунтуванні моделі, інтегрованої в електронну систему охорони здоров'я.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямками університету та кафедри. Робота є частиною комплексних

Набули подальшого розвитку:

– підходи до інформаційно-аналітичного забезпечення процесів планування, моніторингу та управління скринінгу КРР, з урахуванням необхідності їх функціонування в кризових умовах.

Теоретичне значення роботи полягає у суттєвому доповненні теорії соціальної медицини, громадського здоров'я та організації охорони здоров'я в частині сучасних наукових уявлень щодо функціонування скринінгу КРР. Дослідження збагачує наукову базу новими даними про медико-соціальні закономірності поведінки населення та вплив соціальних детермінант на участь у програмах раннього виявлення онкозахворювань.

Практичне значення результатів роботи полягає у тому, що вони стали підставою для:

- проведення аналізу стану організації скринінгу КРР за основними якісними та кількісними показниками в умовах функціонування системи охорони здоров'я України;
- визначення ключових медико-соціальних та організаційних чинників, які обмежують залученість населення до участі у скринінгу КРР та зумовлюють низький рівень участі у профілактичних обстеженнях;
- формування медико-соціальних портретів осіб, які не беруть участі або відмовляються від проходження скринінгу КРР, з метою подальшого використання при розробці інформаційно-просвітницьких і мотиваційних заходів;
- виявлення основних прогалин організації скринінгу КРР з точки зору лікарів загальної практики-сімейних лікарів та фахівців зі спеціальності «Організація та управління охороною здоров'я»;
- опрацювання підходів до інформаційно-аналітичного забезпечення обліку, моніторингу та оцінки результативності скринінгу КРР в умовах обмежених ресурсів і кризових ситуацій;
- обґрунтування та розробки оптимізованої моделі популяційного скринінгу КРР, спрямованої на підвищення ефективності раннього виявлення захворювання та узгодженість дій між рівнями медичної допомоги.

Впровадження результатів дослідження здійснено:

а) *на галузевому рівні* при впровадженні у навчальний процес кафедри громадського здоров'я ФПДО та кафедри соціальної медицини, економіки та організації охорони здоров'я: ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького» (акти впровадження від 16.12.2025 р. та 17.12.2025 р., відповідно).

б) *на регіональному рівні* окремі елементи дисертаційної роботи впроваджено у практичну діяльність КНП ЛОР «Львівський обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики» (акт впровадження від 24.11.2025 р.), Департаменту охорони здоров'я Львівської ОДА (акти впровадження від 27.11.2025 р. та 09.12.2025 р.), КНП «Бродівська ЦМЛ» Бродівської міської ради Львівської області (акт впровадження від 01.12.2022 р.), Департаменту цивільного захисту та охорони здоров'я населення Рівненської ОДА (акт впровадження від 03.12.2022 р.), КНП «Чемеровецький центр первинної медико-санітарної допомоги» Чемеровецької селищної ради Кам'янець-Подільського району Хмельницької області (акт впровадження від 04.12.2022 р.), ДУ «Львівський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» (акт впровадження від 08.12.2022 р.), КНП «Центральна міська лікарня» Рівненської міської ради, Рівненської області (акт впровадження від 11.12.2022 р.), КП «Володимирське ТМО» Володимирської міської ради, Волинської області (акт впровадження від 15.12.2022 р.), Управління охорони здоров'я Волинської ОДА (акт впровадження від 18.12.2022 р.).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Отримані в дисертаційній роботі результати ґрунтуються на достатній кількісній та якісній базі спостережень та досліджень. Первинний матеріал опрацьований на високому науково-методичному рівні із застосуванням актуальних методів дослідження. Це дозволяє зробити висновок про відповідність наукових положень та висновків, отриманих в дисертації, поставленим завданням та вважати їх повністю обґрунтованими.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. За матеріалами дисертації опубліковано 14 наукових праць, з них: 6 статей у наукових фахових виданнях, з них 3 у журналах, що індексуються у Scopus та Web of Science; 1 інформаційний лист, та 4 друковані праці, що відображають апробацію матеріалів дисертації.

Список опублікованих автором праць на тему дисертації.

Наукові праці, опубліковані у наукових виданнях, які проіндексовані у базі даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

1. Lyubinetz O., Hrzhybovskyy Y., Koval A. Experience in implementing effective programs of colorectal cancer screening for the development of an appropriate model in Ukraine - a literature review. *Wiadomości Lekarskie Medical Advances*. 2025;78(2):425-34. DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek/197139> *(Особистий внесок: аналіз літератури, участь в зборі матеріалу та написанні статті, аналіз й узагальнення одержаних результатів)*.

2. Коваль А.А., Гржибовський Я.Л., Любінець О.В., Савченко А.А. Колоректальний рак та його скринінг: рівень обізнаності населення за результатами анкетування. *Україна. Здоров'я нації*. 2025;(2):38-45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2077-6594/2025.2/06> *(Особистий внесок: збір матеріалу, аналіз результатів, написання висновків)*

3. Коваль А.А., Гржибовський Я.Л. Наукове обґрунтування оптимізованої моделі скринінгу колоректального раку в межах системи охорони здоров'я України. *Клінічна та профілактична медицина*, 2025;8(46): 111-17. DOI: <https://doi.org/10.31612/2616-4868.8.2025.12> *(Особистий внесок: аналіз літератури, участь в зборі матеріалу та написанні статті, аналіз й узагальнення одержаних результатів)*.

Наукові праці, опубліковані у наукових фахових виданнях України

4. Коваль А.А., Гржибовський Я.Л. Організаційні засади наявних програм скринінгу колоректального раку у світовій медичній практиці: огляд літератури та аналіз підходів для обґрунтування моделі скринінгу для України. *Україна. Здоров'я*

нації. 2023;(4):106-13. DOI: <https://doi.org/10.32782/2077-6594/2023.4/17>
(*Особистий внесок: аналіз літератури, участь в зборі матеріалу та написанні статті, аналіз й узагальнення одержаних результатів*).

5. Коваль А.А., Гржибовський Я.Л. Знання та підходи лікарів загальної практики щодо скринінгу колоректального раку: аналітичне дослідження. Acta Medica Leopoliensia. 2025;31(1-2):71-92. DOI: <https://doi.org/10.25040/aml2025.1-2.071> (*Особистий внесок: збір матеріалу, аналіз результатів, написання висновків*).

6. Коваль А.А. Бар'єри, можливості та потенційні шляхи вдосконалення скринінгу колоректального раку: соціологічне дослідження серед фахівців із спеціальності "Організація та управління охороною здоров'я". Acta Medica Leopoliensia. 2025;31(3-4):42-59. DOI: <https://doi.org/10.25040/aml2025.3-4.042>
(*Особистий внесок: збір матеріалу, аналіз результатів, написання висновків*).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Koval A., Hrzhybovskyy Y. Medyczno-społeczna ocena strat demograficznych spowodowanych rakiem jelita grubego. Międzynarodowa Konferencja Naukowa Dni Medycyny Społecznej i Zdrowia publicznego Polska 2022 - Ostatnie doświadczenia i obecne wyzwania. Krakowska Wyższa Szkoła Promocji Zdrowia. 13.10.2022–15.10.2022. Streszczenia wystąpień. s. 104-105 (*Особистий внесок: збір матеріалу, аналіз результатів, написання тез*).

8. Lyubinets O., Koval A. Sytuacja onkoepidemiologiczna oraz stan organizacji opieki onkologicznej na Ukrainie. VIII Międzynarodowa onkologiczna konferencja naukowa «Choroby nowotworowe wyzwaniem dla system ochrony zdrowia i nauki» Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku. 18.05.2023–20.05.2023. Streszczenia wystąpień. s. 50–51 (*Особистий внесок: збір матеріалу, аналіз результатів, написання тез*).

9. Lyubinets O., Hrzhybovskyy Y., Koval A. Świadomość społeczeństwa na temat objawów i badań przesiewowych w kierunku raka jelita grubego. X Międzynarodowa onkologiczna konferencja naukowa «Profilaktyka podstawą skuteczności leczenia i opieki w chorobach nowotwornych» Uczelnia Państwowa im.

Jana Grodka w Sanoku 07.04.2025–09.04.2025. Streszczenia wystąpień. s. 36–57
(*Особистий внесок: збір матеріалу, аналіз результатів, написання тез*)

10. Коваль А.А. Скринінг колоректального раку: бар'єри та можливості оптимізації на етапі впровадження. Громадське здоров'я в соціальному і освітньому просторі – виклики в умовах подолання наслідків війни та перспективи розвитку: матеріали Сьомого наукового симпозиуму з міжнародною участю з громадського здоров'я, 25–26 вересня 2025 р. – Тернопіль : ТНМУ, 2025. – 121 с. URL: <https://gzsopconf.tdmu.edu.ua/2025матеріали-симпозиуму>

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

11. Гржибовський Я.Л., Коваль А.А. Науковий твір «Карта оцінки обізнаності населення щодо злоякісних захворювань органів травного тракту». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 131444. Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій». Дата реєстрації 18.11.2024.

12. Гржибовський Я.Л., Коваль А.А. Науковий твір «Карта оцінки обізнаності лікарів загальної практики/сімейних лікарів щодо злоякісних захворювань органів травного тракту». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 131445. Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій». Дата реєстрації 18.11.2024.

13. Гржибовський Я.Л., Коваль А.А. Науковий твір «Карта експертної оцінки щодо потреби та доцільності впровадження до практичної діяльності системи охорони здоров'я оптимізованої моделі скринінгу колоректального раку». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 131447. Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій». Дата реєстрації 18.11.2024.

14. Коваль А.А., Гржибовський Я.Л., Любінець О.В. Інформаційний лист. Оптимізована модель скринінгу колоректального раку в системі охорони здоров'я України. Друкарня ДНП «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького» 2025. 4ст. – рішення засідання Вченої ради ДНП «Львівський

національний медичний університет імені Данила Галицького» від 22.10.2025, № 9-ВР. УДК: 616.351-006.6-07:614.2(477)

Конкретний особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Дисертант спільно з науковим керівником визначив тему, окреслив мету, завдання та методи дослідження. Автор особисто розробив дизайн дослідження із усіма елементами та етапами роботи; провів аналіз ефективних моделей популяційного скринінгу КРР, використовуючи релевантні наукові джерела інформації; особисто провів соціологічні дослідження методом письмового анкетування населення віком 45–75 років, лікарів загальної практик – сімейних лікарів та фахівців зі спеціальності «Організація та управління охороною здоров'я» трьох областей західного регіону України (Волинська, Львівська, Рівненська); зібрав та опрацював усі необхідні дані для розробки оптимізованої моделі; сформував оптимізовану модель скринінгу КРР в умовах системи охорони здоров'я України.

Здобувач самостійно зібрав, систематизував та опрацював усю первинну документацію роботи, особисто провів статистичну обробку та аналіз отриманих даних, узагальнив та сформулював основні положення дисертаційної роботи, її висновки і рекомендації.

Апробація результатів дисертації, основних її положень, висновків і практичних рекомендацій відбувалась на міжнародному і галузевому рівнях.

Результати дисертаційного дослідження доповідались і обговорювались на:

- науково-практичних конференціях із міжнародною участю: Międzynarodowa konferencja naukowa «Dni medycyny społecznej i zdrowia publicznego Polska 2022 – ostatnie doświadczenia i obecne wyzwania» – Krakowska Wyższa Szkoła Promocji Zdrowia 13–15.10.2022 r.; VIII Międzynarodowa onkologiczna konferencja naukowa «Choroby nowotworowe wyzwaniem dla system ochrony zdrowia i nauki» Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku 18–20.05.2023 r.; X Międzynarodowa onkologiczna konferencja naukowa «Profilaktyka podstawą skuteczności leczenia i opieki w chorobach nowotwornych» Uczelnia Państwowa im. Jana Grodka w Sanoku 07–09.04.2025 r.;

- на національному рівні (з міжнародною участю): Міжнародний медичний форум «Медицина України та світу: основи, реалії та стратегічні перспективи» м. Львів. 13–15 грудня 2023 року.

- на національному рівні: VII науковий симпозиум «Громадське здоров'я в соціальному і освітньому просторі – виклики в умовах подолання наслідків війни та перспективи розвитку» м. Тернопіль. 25–26 вересня 2025 року; науково-практична конференція «Здоров'я нації та суспільства» м.Київ. 27–28 листопада 2025 року.

Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертаційних досліджень. Матеріали дисертації щодо обстеження, лабораторних і наукових досліджень та лікування хворих відповідають нормам біоетики, що засвідчено висновками комісії з біоетики Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (протоколи № 1 від 23.01.2023 р. та № 10 від 20.10.2025 р.).

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дисертацію викладено на 254 сторінках друкованого тексту, в тому числі на 165 сторінках основного тексту. Робота складається із анотації, змісту, переліку умовних позначень та скорочень, основної частини зі вступом, оглядом релевантних інформаційних джерел, матеріалами і методами досліджень, 3 розділів власних досліджень, висновків та практичних рекомендацій, списку використаних джерел (232 найменувань, із них 43 кирилицею та 189 латиною). Робота ілюстрована 18 рисунками, 10 таблицями, містить 5 додатків.

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення повністю відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40.

Зауваження до дисертації щодо її змісту та оформлення. Зауваження відсутні.

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення

дисертації» та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) із змінами та доповненнями.

Висновок

На науковому семінарі кафедри громадського здоров'я **ухвалили:**

1. Дисертаційна робота Коваля Андрія Андрійовича «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої моделі скринінгу колоректального раку» є науково обґрунтованим та актуальним дослідженням, що має суттєве значення для розвитку медичної науки, практичної охорони здоров'я та профілактичної медицини. Мету і завдання сформульовано коректно та логічно узгоджено зі структурою роботи; у процесі дослідження застосовано комплекс сучасних загальнонаукових і спеціальних методів, адекватних поставленим завданням. Отримані результати відзначаються науковою новизною, теоретичною обґрунтованістю та практичною цінністю, що підтверджує їх значення для удосконалення організації скринінгу колоректального раку.

2. У 14 наукових працях повністю відображені основні результати дисертації, з них: 6 статей у наукових фахових виданнях; 1 інформаційний лист та у 4 друкованих працях, що відображають апробацію матеріалів дисертації.

3. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44).

4. З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Коваля Андрія Андрійовича дисертаційна робота «Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої моделі скринінгу колоректального раку» рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

За затвердження висновку проголосували: одноголосно.

Рекомендується Вченій раді ДНП «Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького» утворити разову спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації у складі:

Голова спеціалізованої Вченої ради: доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту в охороні здоров'я фармакотерапії та клінічної фармації ДНП «Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького» Зіменковський Андрій Борисович.

Рецензент: доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри онкології і радіології ФПДО ДНП «Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького» Володько Наталя Антонівна.

Рецензент: кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної медицини, економіки та організації охорони здоров'я ДНП «Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького» Гутор Тарас Григорович;

Опонент: доктор медичних наук, професор Приватного закладу вищої освіти «Київський міжнародний університет», вчений секретар Національної академії медичних наук України Медведовська Наталія Володимирівна.

Опонент: доктор медичних наук, проректор з наукової роботи Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», професор Миронюк Іван Святославович.

Головуючий на засіданні кафедри,
професор кафедри громадського здоров'я ФПДО
ДНП «Львівський національний медичний
університет імені Данила Галицького»,
доктор медичних наук, професор

Рудень В.В.